

بسم الله الرحمن الرحيم

مدرسه علمیه فاطمه الزهراء (سلام الله علیها)

طرح رشد ۷

گستره‌ای از مصادیق ادعیه و عرضه حاجات در پیشگاه

الهی مناسب شهرهای ساحلی

(پیمایشی)

مطالعه موردی شهر ساحلی شیرود

استاد راهنما:

محمد نعمتی

اعضای گروه:

۱- رقیه ابراهیمی راد (دبیر گروه)

۲- فاطمه داجلیری

۳- زینت براتی

۴- سامره داجلری

۵- کبری میرزاییگی

تاریخ تدوین:

۹۷/۱۱/۵

چکیده:

مسأله دعا و ارتباط با خالق هستی از جمله مسائل بسیار مهمی می‌باشد، که در قرآن و احادیث شیعه بدان پرداخته شده است. یکی از مهم‌ترین راه‌های برقراری ارتباط بعد از برپایی نماز و نزدیکی به خدا دعاست. انگیزه و اهمیت انتخاب موضوع این بود که با توجه به مسأله دعا، گستره‌ای از مصادیق ادعیه و عرضه حاجات در پیشگاه اقدس الهی در شهرهای ساحلی مورد توجه قرار گیرد. چرا که دعا کردن چراغ دل انسان را روشن ساخته، و او را با امید به استجابت دعا برای آینده‌ای روشن رهنمون می‌سازد. این پژوهش شامل؛ اهداف و دستاوردهای مورد انتظار، فرهنگ دعا و نیایش و نگاهی ویژه به دریا می‌باشد، که با (کلیات تحقیق) آغاز می‌شود و در ادامه (مفهوم دعا)، (عرضه دعا در محضر خدا)، (و اهمیت دریا و شگفتی‌های آن) پایان می‌پذیرد. امید است مورد توجه و عنایت قرار گیرد. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش، کتابخانه‌ای و پیمایشی بوده و روش پردازش توصیفی است.

کلیدواژه: دعا، دریا، ساحل، شهر.

۱- کلیات و مقدمات.....	۳
۱-۱- تبیین و بیان مسأله.....	۳
۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
۳-۱- اهداف مشخص تحقیق.....	۴
۴-۱- سوالات تحقیق.....	۴
۵-۱- فرضیه‌های تحقیق.....	۵
۶-۱- پیشینه تحقیق.....	۵
۷-۱- روش تحقیق.....	۶
۸-۱- اهداف و دستاوردهای مورد انتظار از تحقیق.....	۶
۲- فرهنگ «دعا» و «مناجات».....	۶
۳- دریا یکی از نشانه‌های قدرت خدا.....	۷
۴- بازگشت نتایج اعمال نیک و بد انسان، به خود او.....	۸
۵- نگاه کردن به دریا نوعی عبادت است.....	۸
۶- دریا یکی از شگفتی‌های خلقت.....	۹
۷- دریا با آن عظمت مسخر انسان است.....	۹
۸- داده‌های آماری و تحلیل داده‌ها:.....	۹
۱-۸- وضعیت سؤال‌شوندگان.....	۱۰
۲-۸- داده‌های محتوایی.....	۱۰
۹- نتیجه تحقیق:.....	۴۴
منابع و مأخذ:.....	۴۵

۱- کلیات و مقدمات

«دعا»، به معنی مناجات و نیایش، حاجت خواستن و استمداد از درگاه خداوند متعال است. که گاهی این مناجات در قالب ستایش خالق است، گاهی در مقام درخواست از خداوند برای رسیدن به مطلوب است. این پژوهش با کلیاتی از قبیل تبیین مسأله تحقیق، اهمیت و ضرورت تحقیق، اهداف مشخص شده، سؤالات تحقیق از قبیل: سؤال اصلی و سؤالات فرعی، فرضیه‌های تحقیق، پیشینه تحقیق، روش تحقیق و اهداف و دست‌آوردهای تحقیق سازماندهی شده است.

۱-۱- تبیین و بیان مسأله

ادعیه‌ای که در منابع قرآنی و حدیثی ذکر شده است گستره فراوانی دارد که مضامین آن متناسب با اوقات، افراد، اماکن و... جهت پیدا کرده است. طبیعت‌های مختلف زمین بر مناسبات مردمان تأثیرگذار است که موقعیت دریا در کنار یک شهر می‌تواند از جمله آن باشد. این بحث را از جهات مختلف می‌توان مورد بررسی قرار داد. جذابیتی که دریا دارد حضور مسافران را در آن شهر بیشتر می‌کند و این خود بر بافت فرهنگی آن دیار تأثیر می‌گذارد. لذا سرفصل‌هایی برای مردمان معتقد آن شهر پررنگ می‌شود، مانند مهمان‌نوازی، تقیدات تقوایی و اخلاقی مناسب شهر ساحلی، و رعایت بهداشت محیط و سلامت فکری و روانی مردم. تاکنون تحقیقی در این باره انجام نگرفته است. با توجه به وضعیت فرهنگی شهرهای ساحلی که تأثیربرانگیز است، انتظار بر این است که با انجام تحقیق مذکور یک نگاه معرفتی به بحث داشته باشیم و با شناخت صحیح از ظرفیت‌های خاصی که در شهرهای ساحلی دارد ضمن بازدارندگی از فساد، یکسری طرح‌های فرهنگی سازنده بتوان ارائه داد. بهترین جامعه آماری برای انجام این تحقیق مردمان شهرهای ساحلی هستند که در این تحقیق شهر مورد مطالعه، شیرود تعریف شده است. امید که دستاورد این تحقیق برای همه شهرهای ساحلی مورد استفاده قرار گیرد و سرفصلی اجرایی برای معاونت فرهنگی شهرداری و همه نهادهایی که می‌توانند تأثیرگذار باشند تعریف کند.

۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

در آموزه‌های دینی، عاجزترین مردم کسانی معرفی شدند که از دعا کردن عاجز باشند. در زندگی باید سطح و کیفیت دعا کردن ارتقاء یابد. از این رو، با الگوبرداری از مضامین دعا‌های انبیاء (علیهم‌السلام) می‌توان به این مهم رسید و آن را سرلوحه خود قرار داد. زیرا آدمی در فراز و نشیب زندگی و حادثه‌های تلخ و شیرین با هیچ وسیله به غیر از یاد خدا نمی‌تواند به آرامش و زندگی مطلوب برسد، برای اینکه سبک و شیوه درست در زندگی پایه‌ریزی کنیم. الگوگیری از سرفصل‌های تربیتی انبیای الهی امری ضروری در این زمینه می‌باشد.

از آن جایی که طبیعت‌های مختلف و حالات زمین از جمله موارد تأثیرگذار در مناسبات مردم بوده است که دریا از موارد آن بوده است و دریا از آن جهت مورد اهمیت قرار گرفته است به خاطر جذابیتی که داشته و حضور مسافران و بافت فرهنگی آن دیار اثر گذاشته است. لذا، سرفصل‌هایی چون مهمان‌نوازی، اخلاق مناسب شهرهای ساحلی، رعایت بهداشت و تقییدات تقوایی مورد توجه و اهمیت قرار می‌گیرد.

۱-۳- اهداف مشخص تحقیق

انگیزه و هدف از این تحقیق این بوده که با الگوبرداری صحیح از سبک زندگی ائمه، به خصوص مضامین دعا‌های انبیاء (علیهم‌السلام) کیفیت دعا کردن‌هایمان را ارتقاء دهیم، زیرا سبک زندگی امروز دچار رخوت‌هایی شده که بر میزان و نوع دعا‌های ما تأثیر گذاشته و همین‌طور خداوند در قرآن همه ما را به این امر دعوت کرده همان‌طور که در حدیث قدسی خداوند به حضرت موسی فرمود: هر چه بدان محتاج هستی از من بخواه، حتی علف گوسفندان خود را، و نمک خمیر خود را. به بنی‌اسرائیل بگو حتی نمک طعام خود را از من بخواهند. با دقت در این حدیث متوجه می‌شویم که خداوند می‌خواهد ما به هدایت‌های جاری بر انبیاء (علیهم‌السلام) اقتداء کنیم، لذا، درخواست‌های انبیاء جز هدایت الهی و قرار گرفتن در صراط مستقیم نیست و می‌تواند الگوی ما قرار گیرند. با توجه به موقعیت خاص و وضعیت شهرهای ساحلی که تأثیر به سزایی در نوع نگرش و فرهنگ‌سازی داشته، انتظار بر این است که با انجام این تحقیق یک نگاه معرفتی نسبت به این بحث داشته باشیم و یا شناخت صحیح از ظرفیت‌های خاصی که در شهرهای ساحلی دارد ضمن بازدارندگی از فساد، در این شهرها بتوان طرح‌های فرهنگی سازنده ارائه کرد.

۱-۴- سوالات تحقیق

سؤال اصلی:

مصادیق ادعیه و عرضه حاجات در پیشگاه الهی مناسب شهرهای ساحلی چه گستره‌ای دارد؟

سوالات فرعی:

- ۱- وجود دریا در یک شهر چه تأثیری در مناسبات مردم دارد؟
- ۲- چه آموزه‌های ایمانی و معرفتی در طبیعت دریا و مناطق ساحلی قرار دارد؟
- ۳- شهرهای ساحلی چه ظرفیت‌هایی برای رشد مردمان دارد؟
- ۴- در این برهه زمانی چه آسیب‌هایی در شهرهای ساحلی وجود دارد؟
- ۵- برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود در طبیعت دریا چه دعا‌هایی مطرح است؟
- ۶- برای مصون ماندن از فسادها در شهرهای ساحلی چه ادعیه و عرضه حاجاتی مطرح است؟
- ۷- وجود دریا چه تأثیری در مصادیق ادعیه و عرضه حاجات داشته است؟

شهرداری در آنجا برنامه های متنوع فرهنگی هم به راه بیندازد. / خدایا قوه تعقل و تفکر ما و مسئولان را به حدی برسان تا بتوانیم راه گشای از بین بردن فسادها و زمینه ساز ظهور آقا شویم.

- نفر ۲۱: مسئولین صدای ما را بشنوند. و از نظر فرهنگی شهرمان بهتر بشود. / شهر ما از منظر شغل و کارآفرینی سر زبان ها بیفتد. / خدایا عفت را به زنانمان و غیرت را به مردانمان عطا کن. ان شاء الله.

- نفر ۲۲: خداوندا..... گسترش ماهی گیری، ساخت کشتی های تفریحی اسکله. / خداوندا شهر مرا از گزنده هر گناهی مصون بدار.

- نفر ۲۳: خداوندا به همه کسانی که تلاش می کنند روزی ورزق حلال معین بفرما. / صیادی، مراکز تفریحی دریایی، فروشگاه لوازم صیادی. / بارالها ما را یاری فرما تا از نعمات به درستی و در راه خیر استفاده کنیم.

- نفر ۲۴: درست بهره گیری از این محیط تفریحی. / ماهی گیری. / خداوندا به بزرگیت قسمت می دهی فساد را از شهر و خانه ما رو گردان.

- نفر ۲۵: تابلوهایی را در مکان های تفریحی در کنار ساحل با ذکر نام خداوند و یا از عظمت دریا قرار دهند حجاب را متذکر باشند. مکان هایی جدا برای زنان و مردان.

- نفر ۲۶: خدایا عاقبت ما، اموات ما را ختم به خیر بگردان. / اللهم عجل لولیک الفرج.

- نفر ۲۷: الهی عفت را بر زنان ما و غیرت را بر مردان ما بازگردان. / ماهیگیری، فرهنگی ساحلی، مهدهای ساحلی (فرهنگی) فروشگاه های فرهنگی ساحلی.. خدایا برکت را بر زندگی های مردم زیاد کن، و روزی حلالیت را بر ما بیفز. / الهی عاقبت همه ما را ختم به خیر کن. یا الله یا رحمن یا رحیم. یا مقلب القلوب ثبت قلبی علی دینک.

- نفر ۲۸: رونق و پیشرفت کسب و کار دریایی، حرفه ی گردشگری. / دعا می کنم که مسئولین ما را در جهت پیاده سازی اهداف اسلام در جامعه هدایت نماید.

- نفر ۲۹: خداوند آمریکا و اسرائیل را نابود کند که با جنگ نرم چادر و روسری از سر زنانمان را انداخت.

- نفر ۳۰: خدایا به ما توفیق بده تفریحات سالم و بدون گناه داشته باشیم. / خدایا وجدان های ما که آسیب پذیرترین قشر هستند و در حال حاضر کسی به فکر آن ها نیست. خدایا دستشان را بگیر. برای اشتغال باید شرکت های تولیدی راه اندازی شود. / خدایا همه ما را به راه راست هدایت کن.

۲۸- چقدر به استجابت دعایتان امید دارید؟

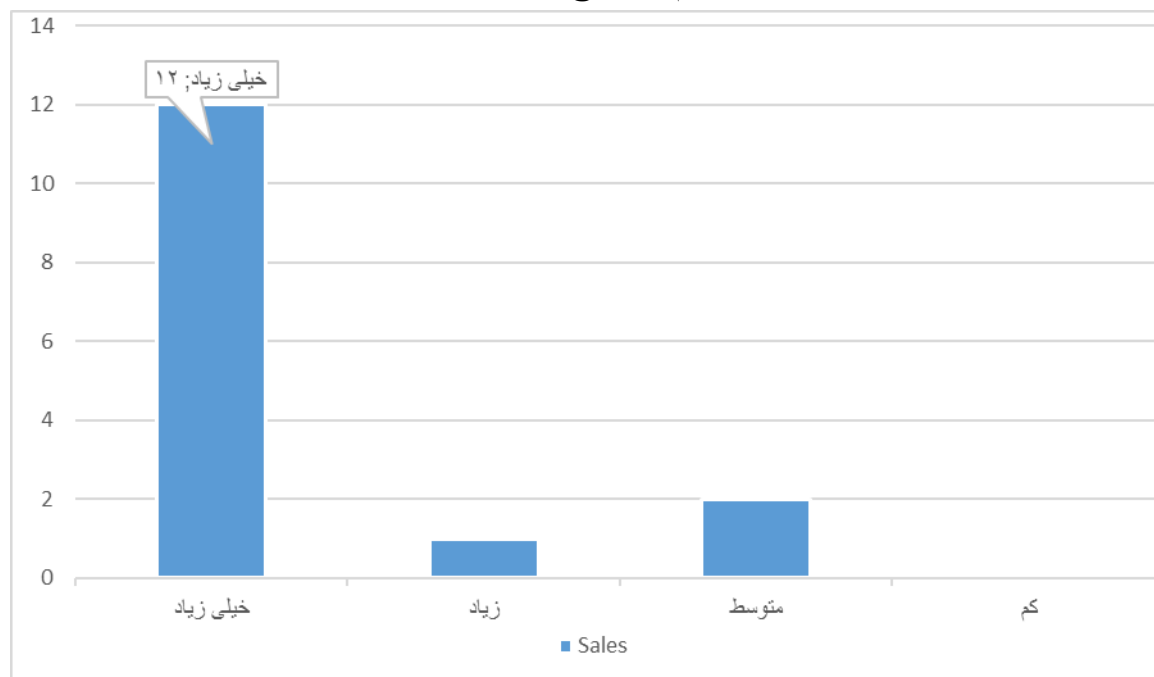
پاسخ ها:

- نفر ۱: ۸۰ درصد.

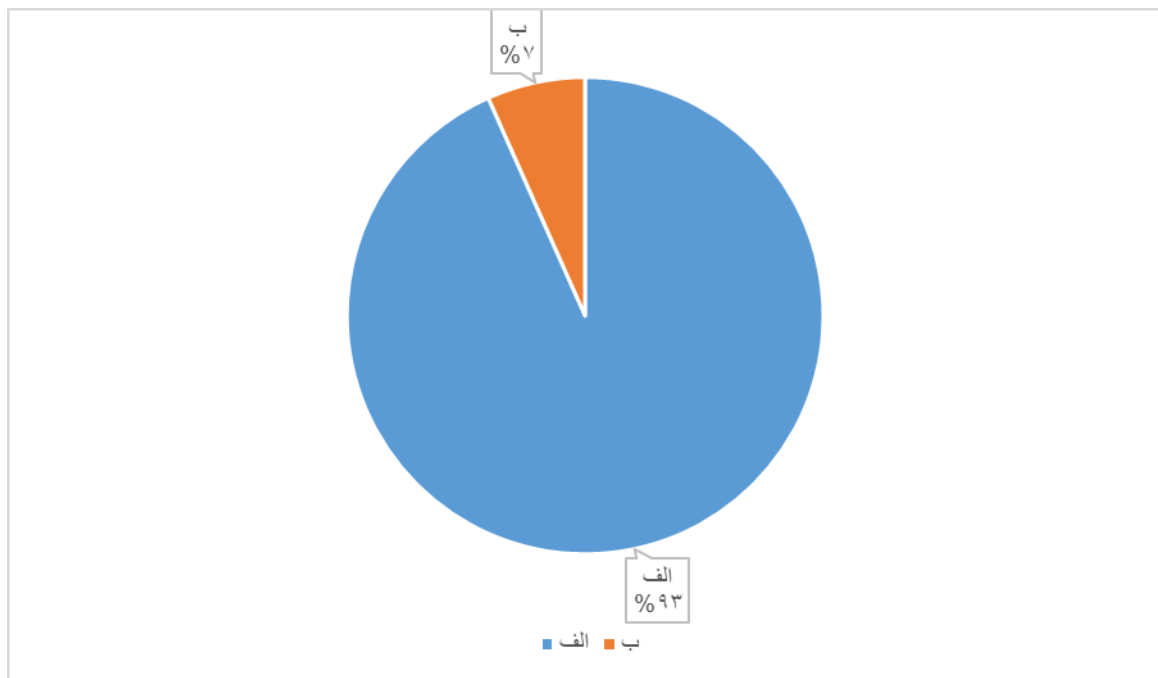
- نفر ۲: خیلی خیلی زیاد. چون با خدا هستم از هیچ چیزی نمی هراسم این شعار همیشگی من است که بر سر درب خانه ام نوشته ام.

- نفر ۳: خیلی، چون هر وقت از خداوند متعال دعایی را کردم خواستار آن شدم دعایم مستجاب شد.

- نفر ۵: بعضی وقتها به خودم شاید مغرور می شوم که خداوند واقعا مرا دوست دارد که هر دعایی می کنم برای خودم زود یا دیر به آن می رسم و خداوند به من توجه دارد.
- نفر ۶: بله، به همان اندازه که به بزرگی و مهربانی خدا اعتقاد دارم و نیت خالصی که در دل دارم.
- نفر ۱۳: ۵۰ درصد.
- نفر ۱۵: خداوند همیشه دعاها را شنیده و آن هایی را که به سود ماست می پذیرد و اجابت می کند.
- نفر ۱۶: کم.
- نفر ۱۸: تا ظهور منجیمان صاحب الزمان خیلی امید ندارم ولی بعد از ظهور چرا خیلی امیدوارم. ان شاء الله آموزش بینیم و وصل شویم به حکومت آقا، خدمتگزاران واقعی.
- نفر ۲۳: من همیشه به خداوند امیدوارم.
- نفر ۲۴: به رحمت الهی امیدوارم.
- نفر ۲۷: انسان به امید زنده است.
- نفر ۲۸: به اندازه ای که خداوند را روزی رسان و سرپرست خود می دانم که به من توجه دارد.
- نفر ۲۹: خیلی آنقدر که احساس خوشبختی می کنم.
- نفر ۳۰: ۱۰۰ درصد، خداوند هیچ دستی را خالی بر نمی گرداند یا همان را می دهد یا بهتر می دهد یا برای آخرت ذخیره می کند.
- * ۱۲ نفر جواب دادند خیلی زیاد. ۳ نفر هم بی پاسخ گذاشتند.

۲۹- آیا در اوقات زندگی تان حس و حال دعا و مناجات دارید؟ (الف) بلی (ب) خیر

۳۰- غیر از مباحثی که مطرح شد، در رابطه با موضوع تحقیق «**گستره‌ای از مصادیق ادعیه و عرضه حاجات در پیشگاه الهی مناسب شهرهای ساحلی**» هر طرح، پیشنهاد و توضیح دیگری دارید درج بفرمایید تا در محتوای تحقیق گنجانده شود؟

پاسخ‌ها:

- نفر ۱: الجهل فساد کل امر: (ریشه بسیاری از گناهان جهل و نادانی است). جهل به خویشتن، جهل به خدا، جهل به احکام خدا، جهل به آثار و پیامدهای اعمال ناشایست و جهل به هدف آفرینش.
- نفر ۲: یک دنیا سپاس فراوان. فرصتی بود تا لحظه ای دوباره به فکر بردم. و با خدای خود خلوتی داشته باشم. خدای خوبم آنی بین ما خودت بین ما و اهل بیت آنی بین ما قرآنت فاصله و جدایی مینداز.
- نفر ۴: از ظرفیت های شهرداری سپاه و حوزه های علمیه جهت ترویج فرهنگ اسلامی استفاده بیشتر باید کرد. مثلا نصب بندهای محتوایی در سطح بازارچه ها و ساحل.
- نفر ۵: یک اینکه چرا خداوند دریا آفرید؟ و چگونه استفاده کردن از نعمت (دریا) پروردگار. دوم فرهنگ سازی مراجع ذی ربط نسبت به مکان های عمومی بالاخص (دریا) پارک های ساحلی و.. سوم خانواده خصوصا پدر و مادر که الگوی والای رفتاری هستند چقدر آگاهی نسبت به مسائل تفریح فرزندان و چگونه استفاده کردن از آن را دارند. چهارم اینکه افراد مذهبی چقدر میتوانند نقش مهم و جدی در این امر (یعنی حضور در مکان های عمومی بالاخص مسئله مورد نظرم داشته باشند).
- نفر ۶: تابلوهایی بزرگ با مضامین دعا و عرضه حاجات در نقاط مختلف شهر (فضاسازی شهری) به خصوصی در سواحل دریا نصب شود جهت یادآوری و تذکر، اینکه در نقاط مختلف شهر به خصوص سواحل بزرگی و قدرت و مهربانی خداوند را یادآوری کنیم به ایجاد محیطی معنوی می تواند کمک کند.

- نفر ۱۸: خانواده ها برای فرزندان خرج می کنند هم زمان هم پول چرا نباید این خدماتی که در بعضی از امام زاده ها به عنوان اتاق بازی کودکان قصه و داستان قرآنی ارائه می شود را در کنار سواحل و دریا هم داشته باشیم می توانیم خدمات مشاوره ای، خانوادگی، کاری و.. را در کنار ساحل به شکل غرفه هایی ارائه دهیم در کنارش زنان و مردان را متوجه خلاء و فقدان دینی زندگیشان و آسیب هایی که از این نبود به زندگی شان وارد شده کنیم فقط نیازمند نیروی متخلص - خلاقیت و بودجه ی مالی و افراد هنرمند است.

- نفر ۱۹: به نظر بنده سوال ها تشریعی نباید باشد. طبق تحقیقات آماری معمولاً سوالات تستی می باشد. سوالات در حد بالایی و نیاز به تجربه و تحلیل دارد.

- نفر ۲۴: طرح فرهنگ سازی و رواج فرهنگی شایسته برای ساکنان و مسافران.

- نفر ۲۸: بهره گیری بهتر با توجه به پیاده سازی مباحث دین در بخش سواحل و رونق گردشگری با استفاده از این ظرفیت ها.

- نفر ۲۹: بله. چرا کنار دریا امر به معروف است ولی با این حال کسی رعایت نمی کند.

* ۲۰ نفر پاسخ ندادند.

۹- نتیجه تحقیق:

با داده های آماری و تحلیل داده ها نتایجی به دست می آید؛ از جمله اینکه:

۱- مردمان با دعا و مناجات مأنوس هستند، منتها تبیین روشنی از جایگاه دعا ندارند؛ از طرفی با این بحث که شهرهای ساحلی چه ظرفیتهایی در این باره دارد مورد توجه قرار نگرفته است.

۲- فضای عمومی شهرهای ساحلی به گونه ای نیست که حس و حال دعا در انسان استمرار داشته باشد، مگر در امکان مقدسه همچون مسجد و امامزاده ها. به خصوص در شهر ساحلی شیرود به خاطر قرار داشتن یکی از امامزاده ها تأثیر به سزایی در ارتقای فرهنگی شهر داشته است.

۳- علی رغم ظرفیتهای بالایی که رسانه های عمومی در خود دارند، در این مسیر بهره لازم گرفته نمی شود. اگر صدا و سیما استان هایی که همجوار با ساحل هستند تدابیر لازم را اتخاذ کنند، می تواند بهره های فراوانی از این ظرفیت گرفته شود.

۴- انگیزه مردمان در عمومی سازی فرهنگ دعا در شهرهای ساحلی بسیار فراوان است.

۵- ظرفیتهای شهرهای ساحلی در تفریحات سالم بسیار فراوان است و بهره گیری از این ظرفیت پایین است.

منابع و مآخذ:

*: قرآن کریم

*: مفاتیح الجنان

۱. انجم شعاع، علی؛ مقاله «طرحی در سرفصل‌های دانش دعا»؛ مجله: دانش‌ها و آموزه‌های قرآن و حدیث، سال اول، تابستان ۱۳۹۷، شماره ۱.
۲. آل کاشف الغطاء، محمد حسین، الفردوس الاعلی، قم: دارانوارالهدی، بی‌تا.
۳. جلیلی، سید هدایت؛ مقاله «نقد کتاب «از دریا به آسمان»؛ اصول تفسیر قرآن کریم برگرفته از روایات اهل بیت (علیهم‌السلام)»؛ مجله: نقد کتاب قرآن و حدیث، تابستان و پاییز ۱۳۹۴.
۴. رستمی، محمدحسن؛ پایان‌نامه «سیمای طبیعت در قرآن»؛ استاد راهنما: محمدعلی مهدوی‌راد، دانشگاه قم، ۱۳۷۹.
۵. رفیعی، محمد حسین؛ مقاله «دعاشناسی به مثابه یک علم»؛ مجله: راه تربیت؛ سال ششم، تابستان ۱۳۹۰، شماره ۱۵.
۶. سلطانی‌نیا، اشرف؛ خواجه‌نیان، میترا؛ مقاله «بررسی عناصر نمایشی آیین‌های طلب باران»؛ مجله: تئاتر، بهار ۱۳۹۰.
۷. شعبانی، عزیز اله؛ پایان‌نامه «دریا از منظر قرآن»؛ استاد راهنما: علی اصغر شعاعی، دانشکده اصول الدین، ۱۳۹۴.
۸. شیخ حرعاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، قم: مؤسسه آل‌البیت (علیهم‌السلام)، ۱۴۰۹ق.
۹. قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳ ش، چاپ یازدهم.
۱۰. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ق.
۱۱. متقی هندی، علاء‌الدین علی بن حسام، کنز العمال، بیروت: نشر دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۹ق.